

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเจริญเติบโตของเด็กนับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี เป็นช่วงของชีวิตมนุษย์ที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการได้พบว่าเป็นระยะที่สำคัญของการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และบุคลิกภาพ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกของชีวิตจะมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความพร้อมของเด็กในการพัฒนาตนเองขึ้นไป เด็กแต่ละคนจะมีความพร้อมอยู่ในระดับใดนั้นขึ้นอยู่กับ การจัดประสบการณ์ให้เด็ก เป็นสำคัญ การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาได้มีการจัดอย่างต่อเนื่อง จากการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2494 แม้ว่าวัตถุประสงค์แต่ละแผนการศึกษาชาติจะแตกต่างกัน แต่ก็มีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกัน คือมุ่งที่จะให้การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษาเป็นที่น่าสนใจของประชาชนอย่างกว้างขวาง ในส่วนของรัฐเองได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ดังจะเห็นได้จากวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย และวงเงินสำหรับการพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาจากแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2524, หน้า 50-53)

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ (2524, หน้า 50) เพื่อปรับปรุงส่งเสริมปริมาณ และคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น ในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว รัฐได้กำหนดแนวนโยบายไว้ว่าจะเร่งรัด และสนับสนุนให้ชุมชนร่วมรับภาระกับหน่วยงานของรัฐ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็ก โดยมุ่งกระจายไปยังชนบทท้องถิ่นห่างไกลและแหล่งเสื่อมโทรมก่อน สำหรับเด็กเล็กให้เน้นการจัด ในท้องถิ่นที่นักเรียนพูดภาษาอื่น เช่น ภาษายาวี ลัวะ เขมร ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่มีปัญหา ด้านการเรียนให้ทั่วถึงทุกโรงเรียน ส่วนอนุบาลศึกษารัฐจะทำเพื่อเป็นตัวอย่าง และการวิจัย เท่านั้น

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีโครงการนำร่องการจัดชั้น เด็ก เล็ก ในจังหวัดที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจขึ้น 23 จังหวัด ซึ่งเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2525 จนถึงปีงบประมาณ 2529 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ เสริมสร้างพัฒนาการและความพร้อมในการเรียนให้แก่เด็ก เล็ก เมื่อโครงการนี้เริ่มดำเนินไปได้ 3 ปี ได้มีการติดตามประเมินผลโครงการพบว่าปัญหา และจุดอ่อนในการจัดชั้น เด็ก เล็ก ในโรงเรียนประถมศึกษา มีดังนี้

1. ปัญหาในการใช้หลักสูตรของครูซึ่งทำให้เกิดแนวการสอนต่างกัน โดยครูบางคนใช้หลักสูตรของโรงเรียนอนุบาล บางคนใช้หลักสูตรที่เขตการศึกษาจัดทำให้ และบางคนใช้แนวหลักสูตร และวิธีสอนเช่นเดียวกับประถมศึกษาปีที่ 1
2. ครูชั้น เด็ก เล็ก มีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน เนื่องจากไม่มีความรู้ และความมั่นใจในการใช้
3. การจัดการเรียนการสอน สภาพและบรรยากาศในห้องเรียนไม่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก
4. การวัดผลและประเมินผล ยังไม่มีวิธีการที่แน่นอนเชื่อถือได้

จากการศึกษาปัญหาการจัดชั้น เด็ก เล็ก ในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ และโรงเรียนประถมศึกษาโดยทั่วไปสามารถสรุปได้ว่า การจัดชั้น เด็ก เล็ก ในปัจจุบันมีปัญหาคำคัญอยู่ 4 ประการคือ การใช้หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล (กระทรวงศึกษาธิการ 2527/3-4)

พระราชบัญญัติครู พ.ศ. 2523 กระทรวงศึกษาธิการ (2524/ก1) ได้กำหนดให้ มีหน่วยศึกษานิเทศการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำหน้าที่นี้เทศการศึกษาทุกระดับ และชี้ให้เห็นอีกว่า การนิเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ปรับปรุงการแก้ปัญหาอันเกิดจากการจัดการเรียนการสอนได้ เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาสำหรับชั้น เด็ก เล็ก กำลังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องได้รับการนิเทศสำหรับชั้น เด็ก เล็ก เป็นพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงมีนโยบายที่จะให้ศึกษานิเทศก์ออกตรวจ

เยี่ยมโรงเรียนให้มากขึ้นโดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดชั้นเด็กเล็ก เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและช่วยปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาที่ดี และมีความพร้อมที่จะเรียนต่อในระดับประถมศึกษาต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ 2524/ก1)

อดัมส์ และดิคกี้ (Adams and Dickey 1953 : 5) กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษาเป็นบริการที่เกี่ยวกับการสอน และการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น" วิลส์ (Willes 1955 : 10) กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษาคือ กิจกรรมที่บริการครูให้ทำงานให้ดีขึ้น" และฮิกส์ (Hicks 1960 : 4) กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษาคือ การปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้น โดยศึกษาอย่างสุ่มรอบคอบ มีการวัดผล และแก้ไขสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อสถานการณ์การเรียนให้ดีขึ้น"

เมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี อันมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของการศึกษา ทำให้การศึกษาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการสอนของครูจึงจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ นั่นคือ การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อครูผู้สอน และต่อการจัดการศึกษา

ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของเขตการศึกษา 6 จึงยังไม่ได้ผลจากรายงานการวิจัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ผ่านการเรียนชั้นเด็กเล็กกับไม่ผ่านชั้นเด็กเล็กพบว่าไม่ต่างกัน (แต่ คงทั่วยรอบ และคณะศึกษานิเทศก์จังหวัดอุทัยธานี 2526) โดยจากผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพการจัดการประถมศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526 พบว่า การจัดการศึกษาในเขตการศึกษา 6 ทุกจังหวัดอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526/67) ในทำนองเดียวกันผลการรายงานการจัดการศึกษาแต่ละจังหวัดในเขตการศึกษา 6 พบว่าโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจากตัวจังหวัดหรืออำเภอมากและมีการคมนาคมไม่สะดวกจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (เอกสารการรายงานของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 6 2529) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ซึ่งพบว่า ศึกษานิเทศก์ออกตรวจเยี่ยมโรงเรียนน้อย

และศึกษานิเทศก์บางแห่งจะออกตรวจเยี่ยม เฉพาะโรงเรียนที่ไปมาสะดวก (ธีรเทพ
 ราชสถิตย์ 2517 : 1-38) ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้หนึ่งที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียน
 ประถมศึกษา เขตการศึกษา 6 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการการนิเทศการจัด
 การเรียนการสอนของครูชั้น เด็ก เล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 6
 ซึ่งผลจากการตรวจสอบสภาพปัญหาที่แท้จริงของงานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อศึกษานิเทศก์ที่จะ
 ได้ทราบความต้องการของครูผู้สอน ในการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้
 เป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงกับความ
 ต้องการต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูผู้สอนชั้น เด็ก เล็ก สังกัด
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู
 ชั้นเด็ก เล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 6 ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ
 ด้านเอกสารประกอบการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน
 และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน
2. เพื่อ เปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน
 ชั้นเด็ก เล็ก ระหว่างครูชั้นเด็ก เล็กที่มีสถานภาพต่างกัน ดังต่อไปนี้
  - 2.1 ครูผู้สอนชั้นเด็ก เล็กที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน ต้องการการนิเทศ
 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่างกัน
  - 2.2 ครูผู้สอนชั้นเด็ก เล็กที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ต้องการการนิเทศการจัด
 กิจกรรมการเรียนการสอนต่างกัน
  - 2.3 ครูผู้สอนชั้นเด็ก เล็กที่เคยและไม่เคยได้รับการอบรม เกี่ยวกับการจัด
 กิจกรรมการเรียนการสอนชั้นเด็ก เล็กต้องการการนิเทศต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

ยุพิน พิพิธกุล (2527 : 353-354) ได้กล่าวถึงความต้องการการนิเทศการจัด
 กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีสถานภาพต่างกันไว้ดังนี้

การนิเทศครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน เช่น ครูที่มีอายุราชการน้อยกับครูที่มีอายุราชการมาก ผู้นิเทศจะต้องพิจารณาให้ดี เพราะผู้ที่มีอายุราชการน้อยนั้นบางท่านมีความสามารถสูง บางท่านมีความสามารถต่ำ และผู้ที่มีอายุราชการมาก บางท่านยิ่งสอนนานยิ่งมีประสบการณ์สูง มีกลวิธีที่จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ แต่บางท่านที่อาวุโส มีประสบการณ์มากไม่มีการเปลี่ยนวิธีการสอน ดังนั้นผู้นิเทศจะต้องพิจารณาให้ดี อย่างไรก็ตามครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกับครูที่มีประสบการณ์ในการพัฒนา ย่อมต้องการการนิเทศที่แตกต่างกัน

ความต้องการในการนิเทศของครูที่มีพื้นฐานความรู้ต่างกันนั้น ย่อมแตกต่างกัน เช่น ครูที่จบมาเป็นเวลานานในระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตร ก็จะสอนตามความเคยชิน ผู้นิเทศจะต้องหาวิธีการและกลวิธีในการนิเทศให้ดี เพราะการที่จะเปลี่ยนแนวความคิดของผู้สอนมาเป็นเวลานานนั้นย่อมเป็นการยาก สำหรับผู้ที่เคยเรียนเกี่ยวกับวิธีการสอนมาแล้ว ย่อมนิเทศง่ายกว่าครูที่จบมาเป็นเวลานาน จะต้องนิเทศในเชิงปฏิบัติให้ครูผู้สอนได้แสดงความสามารถ เพราะมีพื้นฐานความรู้อยู่แล้วครูนิเทศโดยยึดความเป็นผู้นำทางวิชาการให้เพื่อครูผู้สอนจะได้ช่วยนิเทศต่อไป

การนิเทศครูที่เคยและไม่เคยได้รับการอบรม ผู้นิเทศควรจะสำรวจก่อนว่าเขาต้องการให้นิเทศเรื่องใด หากเรื่องนั้นตรงกับความต้องการของผู้ที่ไม่ได้รับการอบรมจะได้นิเทศพร้อมกัน ดังนั้นจะเห็นว่า การนิเทศนั้นจะต้องตรงกับจุดประสงค์ของผู้รับโดยสำรวจความต้องการเสียก่อน อย่างไรก็ตาม การนิเทศครูที่เคยได้รับการอบรมนั้นจะต้องแตกต่างกับผู้ที่ไม่เคยรับการอบรมมาก่อนอย่างแน่นอน

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. ครูผู้สอนชั้น เด็กเล็กที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน ต้องการการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่างกัน
2. ครูผู้สอนชั้น เด็กเล็กที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ต้องการการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่างกัน

๑. ครูผู้สอนชั้น เด็ก เล็กที่เคยและไม่เคยได้รับการอบรม เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนชั้น เด็ก เล็กต้องการการนิเทศต่างกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การที่ผู้นิเทศกับครู ผู้สอนชั้น เด็ก เล็กทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชั้น เด็ก เล็กให้มี ประสิทธิภาพ เช่น การประสานงาน การเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไข การพัฒนา การช่วยเหลือ การจัดหา การสาธิต การประชุมอบรม และการประชุมปฏิบัติงาน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การที่ครูจะต้องเตรียมการสอน และดำเนินการสอนในชั้น เรียนให้ครบสมบูรณ์ทั้ง 4 ด้าน คือ เอกสารประกอบการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล

ครูชั้น เด็ก เล็ก หมายถึง ครูที่สอนประจำในชั้น เด็ก เล็ก โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา ๖

ชั้น เด็ก เล็ก หมายถึง ชั้นเรียนสำหรับเด็กที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งเป็นเด็ก ก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ 1 ปี ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด เขตการศึกษา ๖

เขตการศึกษา ๖ หมายถึง เขตความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วยจังหวัด ต่าง ๆ 7 จังหวัด คือ อุทัยธานี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง ลพบุรี สระบุรี และ พระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กจำนวน 272 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 6 กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีการศึกษา 2530
2. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก ซึ่งมี 4 ด้านคือ เอกสารประกอบการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน
3. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาตัวแปร 3 ตัวแปร คือ ประสิทธิภาพการสอน วุฒิทางการศึกษา และการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการสอนชั้นเด็กเล็ก

ข้อตกลงเบื้องต้น

แบบสอบถามและแบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ถือว่าเป็นแบบสอบถามและแบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ และเชื่อถือได้เพราะได้ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิตรงแก้ไข และนำไปทดลองกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรแล้ว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารในสถานศึกษา ได้ทราบความต้องการการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็ก เพื่อจะได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
2. เป็นแนวทางในการวางแผน และปรับปรุงการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ให้มีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของครูมากขึ้น
3. เมื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กมีประสิทธิภาพมากขึ้น เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา สังคม และบุคลิกภาพที่ถูกต้อง